

RIVOJLANGAN DAVLATLAR TIBBIY SUG'URTA TIZIMINI O'ZBEKISTONGA JORIY ETISH XUSUSIYATLARINI BAXOLASH

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14292527>

Ilyasova Munisa Mirvaliyevna

Toshkent Tibbiyot Akademiyasi Jamoat salomatligi va menejment kafedrasi, PhD

Qoraboyev Azizbek Alijon o'gli

*Toshkent Tibbiyot Akademiyasi Biotibbiyot muhandisligi
informatika va biofizika kafedrasi*

Nizomova Muslima Diyorovna

Annotatsiya

Ushbu maqolada respublikamizda sog'liqni saqlash tizimini rivojlantirish, tuman, shaharlarda ham oilaviy poliklinikalarning faoliyatini kuchaytirish, tajribali shifokorlarni ishga olish, aholi salomatligiga alohida e'tibor berish haqida so'z boradi.

Kalit so'zlar

sog'liqni saqlash, zamonaviy tizim, tibbiyot, sanitariya, xizmat ko'rsatish, tibbiy yordam.

Mustaqil Respublikamizda sog'liqni saqlash tizimini isloh qilish chora-tadbirlarini amalga oshirish doirasida aholiga tibbiy yordam ko'rsatishning zamonaviy tizimini shakllantirish borasida muayyan natijalarga erishildi.

O'tgan davrda qishloq vrachlik punktlari, shahar va qishloq oilaviy poliklinikalarini tashkil etish orqali birlamchi tibbiy-sanitariya yordamini ko'rsatish tizimi takomillashtirildi hamda aholining ushbu xizmatlardan foydalanish imkoniyatlari kengaytirildi. Shoshilinch tibbiy yordam ko'rsatishning yagona markazlashgan tizimi yaratildi, fuqarolarga, jumladan, joylarda yuqori texnologiyalarga asoslangan tibbiy yordam ko'rsatuvchi respublika ixtisoslashtirilgan ilmiy-amaliy tibbiyot markazlari tarmog'i takomillashtirilmoqda.

Aholining reproduktiv salomatligini mustahkamlash, onalik va bolalikni muhofaza qilish bo'yicha qator maqsadli milliy dasturlar amalga oshirildi. Bolalarning irsiy va tug'ma kasalliklar bilan tug'ilishining oldini olish maqsadida respublika va hududiy skrining markazlari tashkil etildi. Tibbiy xizmat ko'rsatishda respublika, viloyat, tuman va qishloq bo'g'inlari o'rtasida bog'liqlikni kuchaytirish zarurligi ko'rsatib o'tildi. Bunda, avvalo, mahallalarda profilaktika

ishlari va tibbiy ko'riklar yaxshi tashkil etilib, kasalliklarning oldi olinadi, zarur hollarda bemorlar tuman va viloyat markazlariga yuboriladi. Tuman tibbiyot birlashmalari esa kasallarni imkon qadar o'zida davolab, og'ir bemorlarni viloyat va respublika muassasalariga yo'naltiradi. Respublika ixtisoslashtirilgan ilmiy-amaliy tibbiyot markazlari esa o'z ixtisosligi bo'yicha yagona metodik, texnologik, davolash va profilaktika siyosatini amalga oshirib, aholi salomatligini mustahkamlaydi.

Sog'liqni saqlash sohasi – mamlakatning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishiga to'g'ridan-to'g'ri ta'sir etuvchi omillardan biri. Chunki u mamlakat uchun muhim bo'lgan – inson kapitali va aholi salomatligiga mas'ul soha sanaladi. Tibbiy xizmatning sifat darajasi nafaqat soha xodimlari malakasi va muassasalari moddiy-texnik bazasiga, balki uni moliyalashtirish mexanizmi, samaradorligini baholashning zamonaviy usullari, faoliyatni konstruktiv boshqarish hamda nazorat qilishga ham bog'liq.¹⁵

Rivojlangan davlatlardagi tibbiy sug'urta tizimlarini O'zbekistonga to'liq ko'chirish murakkab va ko'p jihatdan tahlil qilinishi lozim bo'lgan masala. Har bir rivojlangan davlatning o'ziga xos tibbiy sug'urta tizimi mavjud bo'lib, O'zbekiston uchun eng mos keladigan modelni tanlash uchun chuqur tahlil va moslashtirish ishlari olib borilishi kerak.

Rivojlangan davlatlarning tibbiy sug'urta tizimlarini O'zbekistonga joriy etishning ijobiy jihatlari:

- Aholi salomatligini yaxshilash: Sug'urta tizimi yordamida ko'proq odamlar sifatli tibbiy xizmatlardan foydalanishi mumkin bo'ladi, bu esa umumiy salomatlik ko'rsatkichlarini yaxshilashga olib keladi.
- Tibbiy xizmatlarning sifati va samaradorligini oshirish: Raqobatbardosh muhit yaratish orqali tibbiy xizmatlarning sifati va samaradorligi ortadi.
- Tibbiy xarajatlarni boshqarish: Sug'urta tizimi yordamida tibbiy xarajatlarni nazorat qilish va ularni samarali taqsimlash mumkin.
- Iqtisodiy o'sishga hissa qo'shish: Sog'lom aholi mehnat unumdorligini oshiradi va iqtisodiy o'sishga hissa qo'shadi.
- Adolatli tibbiy yordam: Sug'urta tizimi yordamida barcha aholiga adolatli va teng huquqli tibbiy yordam ko'rsatilishi ta'minlanadi.

Rivojlangan davlatlarning tibbiy sug'urta tizimlarini O'zbekistonga joriy etishning salbiy jihatlari va qiyinchiliklar:

¹⁵ “Yangi O'zbekiston” muxbiri Risolat Madieva

• Yuqori boshlang'ich xarajatlar: Sug'urta tizimini joriy etish uchun katta miqdorda investitsiyalar talab etiladi.

• Ijtimoiy-iqtisodiy tengsizlik: Sug'urta tizimining samarali ishlashi uchun aholining to'lov qobiliyati va sug'urta badallarini to'lashga tayyorligi muhim ahamiyatga ega. Tengsizlik yuqori bo'lgan mamlakatlarda bu muammo yanada kuchayishi mumkin.

• Tibbiy xizmatlarga kirishdagi cheklovlar: Ba'zi hollarda, sug'urta tizimlari tibbiy xizmatlarga kirishni cheklashga olib kelishi mumkin.

• Tibbiy xodimlarga bo'lgan talabning oshishi: Sifatli tibbiy xizmatlar ko'rsatish uchun malakali tibbiy xodimlar sonining yetarli bo'lishi zarur.

• Axborot tizimlarini yaratish: Samarali sug'urta tizimi uchun zamonaviy axborot tizimlari yaratilishi kerak.

O'zbekiston uchun tavsiyalar:

• Bosqichma-bosqich joriy etish: Sug'urta tizimini to'liq emas, balki bosqichma-bosqich joriy etish maqsadga muvofiq bo'lishi mumkin.

• Modellarning moslashtirilishi: Rivojlangan davlatlarning tajribasidan foydalanib, O'zbekistonning o'ziga xos sharoitlariga moslashtirilgan sug'urta tizimini yaratish kerak.

• Jamoatchilik bilan ishlash: Sug'urta tizimini joriy etishdan oldin jamoatchilik fikrini o'rganish va ularning takliflarini hisobga olish zarur.

• Korrupsiyaga qarshi kurash: Korrupsiyaga qarshi kurash choralari ko'rish va tizimning shaffofligini ta'minlash.

• Kadrlar tayyorlash: Sug'urta tizimini boshqarish va tibbiy xizmatlar ko'rsatish uchun malakali kadrlar tayyorlash.

Xulosa qilib aytganda, rivojlangan davlatlarning tibbiy sug'urta tizimlarini O'zbekistonga to'liq ko'chirish mumkin emas. Eng maqbul yo'l - bu O'zbekistonning o'ziga xos sharoitlarini hisobga olgan holda, bosqichma-bosqich va moslashtirilgan yondashuvni qo'llashdir. Bunda jamoatchilik bilan muloqot, korrupsiyaga qarshi kurash va malakali kadrlar tayyorlash muhim ahamiyatga ega.

ADABIYOTLAR:

Mirjalol Ne'mat o'g X. et al. O 'ZBEKISTONDA TIBBIY SUG 'URTANI AMALIYOTGA JORIY ETISHNING ISTIQBOLLARI, ASOSIY MUAMMO VA YECHIMLARI //ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ. – 2023. – Т. 19. – №. 6. – С. 108-114.

Abduraximova SA A. S. G. O 'zbekistonda majburiy tibbiy sug 'urtani joriy qilinishining muammo va yechimlari. – 2023.